

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

Broj: 24/24

Federalno ministarstvo okoliša i turizma
Hamdije Čemerlića 2, 71000 Sarajevo

Predmet: Mišljenje o Zahtjevu za izdavanje rješenja o obnovljenoj okolišnoj dozvoli operateru "Toplana Zenica" d.o.o. Zenica, za kotlovsko postrojenje ukupnog termalnog učinka 112,5 MWth u Zenici, dostavlja se

Poštovani,

U opisu lokacije postrojenja, podnosilac zahtjeva navodi "Toplana nalazi se na lokaciji postojećeg energetskog kompleksa **kompanije ArcelorMittal Zenica, sa kojom čini jedinstvenu prostornu i tehnološku cjelinu**, jer su određena postrojenja, objekti, infrastruktura i sadržaji u funkciji nove toplane na plinovito gorivo". Taj navod potvrđuje da je predmetno kotlovsko postrojenje neodvojiva tehnološka cjelina sa drugim pogonima kompanije ArcelorMittal Zenica (AMZ), posebno sa pogonima koksara i visoka peć, čiji nusproizvodi se koriste kao energent u tom postrojenju.

Član 85 stav (2) Zakona o zaštiti okoliša FBiH (15/21) ostavio je mogućnost objedinjavanja dozvola za više operatera, ako je pogon ili postrojenje tehnološka cjelina koju čini više dijelova postrojenja kojima upravljaju različiti operateri. Prilikom izdavanja okolinske dozvole za Toplanu Zenica broj: UP I 05/2-23-11-183/18 SN od 18.3.2019. godine, na primjedbe u okviru javne rasprave da se Toplana ne može posmatrati odvojeno od ostalih pogona AMZ, odgovoreno je "Toplana Zenica d.o.o. je zaseban privredni subjekt, te je odgovorna za svoje postupanje." Također se u dozvoli navodi "Primjedbe u UG Eko Forum Zenica, JP Grijanje Zenica, SDP Zenica i drugih koje se odnose na rješavanja okolinskih problema i korištenja generisane pare na postojećim postrojenjima u sastavu kompanije ArcelorMittal Zenica (posebno na postrojenjima Koksare i Čeličane) nisu uvažena iz razloga što se radi o postrojenjima u sastavu drugog operatora i nisu predmet ove Studije, a za koja je izdata Integralna okolinska dozvola od strane FMOIT" kojom se sva odgovornost prebacila na "integralnu dozvolu".

Vodna dozvola broj UP-1/21-3-40-328-17/22 od 11.4.2023 obuhvata i pogone ArcelorMittal Zenica i Toplanu. I okolinska dozvola bi morala biti objedinjena u skladu sa članom 85. Zakona o zaštiti okoliša FBiH.

Prilikom obnove okolinske dozvole za pogone i postrojenja ArcelorMittal Zenica broj UPI 05/2-02-19-5-34/21 SN od 31.10.2022. godine, Federalno ministarstvo nije prihvatilo da se u mjerama za koksaru navede mjera na osnovu projektnog rješenja za smanjivanje emisije prašine u procesu istiskivanja kokska iz koksnihih peći ispod maksimalno dozvoljenih graničnih vrijednosti u skladu s tehnikom 5.3.13 iz NRT za proizvodnju željeza i čelika (Best Available Techniques Reference Document for Iron and Steel Production, 2013), nego je pristalo da se ta mjera preformuliše u "mjere na osnovu projektnog rješenja za smanjivanje emisije prašine u procesu istiskivanja kokska iz koksnihih peći ispod maksimalno dozvoljenih graničnih vrijednosti (GVE) u skladu sa NRT za proizvodnju željeza i čelika (Best Available Techniques Reference Document for Iron and Steel Production, 2013)". U Izvještaju Federalne uprave za inspeksijske poslove o provedenoj kontroli realizacije mjera iz okolinske dozvole za ArcelorMittal od 1.5.2023. do 20.11.2023 navodi se da uopšte nije pokrenut zahtjev za izradu projektno dokumentacije, za koju je rok bio kraj 2023. godine. Dakle, ni integralna okolinska dozvola nije dovoljna

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

da se provedu mjere na smanjenju fugitivnih emisija iz koksare, čiji nusproizvod se koristi kao energent za Toplanu.

Član 100 stav (2) Zakona o zaštiti okoliša FBiH (15/21) propisuje da novi pogoni i postrojenja od samog početka izgradnje i puštanja u rad moraju zadovoljavati uslove navedene u najboljim raspoloživim tehnikama, dok se postojećim pogonima i postrojenjima određuje vremenski rok za postizanje uslova. Za djelatnosti za koje nisu definirane najbolje raspoložive tehnike u FBiH, primjenjuju se najbolje raspoložive tehnike EU.

Za Toplanu je dakle obavezna primjena NRT za velika postrojenja za sagorijevanje (Best Available Techniques Reference Document for Large Combustion Plants, 2017)¹, a za koksaru NRT za proizvodnju željeza i čelika (Best Available Techniques Reference Document for Iron and Steel Production, 2013).

U području primjene NRT za velika postrojenja za sagorijevanje navodi se da zaključci o NRT-ima obuhvaćaju **prethodne** i naknadne aktivnosti izravno povezane s aktivnostima izgaranja goriva, uplinjavanja i upravljanja otpadom, uključujući primijenjene tehnike sprečavanja i kontrole emisija. To znači da se zaključci odnose i na koksaru i visoku peć, kao izvore energenata. I u tehničkom opisu poglavlja 7.3.3.1.2. NRT za velika postrojenja za sagorijevanje navodi se "Kako bi se optimizirala energetska efikasnost i emisije u okoliš, ova postrojenja za sagorijevanje su uključena u sistem **upravljanja procesnim gasom koji razmatra cijelu integriranu lokaciju, umjesto svaki proces kao samostalnu jedinicu.**" Sve to ide u prilog tvrdnji da se proces proizvodnje i tretiranja koksog plina ne može posmatrati odvojeno od korištenja tog plina kao goriva u Toplani.

NRT broj 50 iz NRT za velika postrojenja za sagorijevanje opisuje tehnike koje se kombinuju za sprečavanje ili smanjenje emisija SO_x u zrak iz izgaranja procesnih plinova iz industrije željeza i čelika. Te tehnike se ne primjenjuju u kotlovima Toplane.

U zahtjevu nisu dovoljno detaljno navedeni bilansi energije. Navedeno je da je godišnja potrošnja zemnog plina 191.274 GJ/g, koksog plina 669.596 GJ/g i visokopećnog plina 824.349 GJ/g, te da se proizvede 2.851.414 GJ/g pare i 62.286 MWh električne energije. Potrebno je posebno navesti količine pare koja se koristi za tehnološke potrebe i količine vrela vode koja se koristi za grijanje grada. Projektovana snaga toplinske stanice je 160 MWt, a gradu se isporučuje četvrtina te energije.

U Zahtjevu se navodi da se tokom 2022. godine koksni plin koristio i na kotlu 3, koji nije spojen na postrojenje za odsumporavanje i predviđen je samo za sagorijevanje zemnog i visokopećnog plina. U vrednovanju rezultata mjerenja emisija u zrak navodi se da emisije zadovoljavaju važeće norme, iako su prosječne godišnje emisije na dimnjaku kotla 3 (239,68 mg/mN³) iznad granične vrijednosti (200 mg/mN³).

Zahtjev ne obuhvata mjerenja emisija iz 2023. godine. Za ocjenu rada postrojenja neophodno je obezbijediti i te rezultate, odnosno dopuniti zahtjev podacima o emisijama i za 2023. godinu, za koje se tvrdi da su "Znatno manji" ali nema podataka koliki su.

U ocjeni emisija u zrak nisu navedene granične vrijednosti emisija za sve polutante.

¹ https://www.bmaw.gv.at/dam/jcr:8f9a7a29-0eb3-4a79-bd02-07fa8afcf2d9/JRC_107769_LCPBref_2017.pdf

Arhus
centar
Zenica

Udruženje "EKO FORUM" Zenica

Talića brdo 11
72 000 Zenica, Bosna i Hercegovina
E-mail: info@ekoforumzenica.ba
Web: www.ekoforumzenica.ba
Tel/fax: +387 32 40 50 50

Iako su prekoračene dozvoljene vrijednosti za buku, nisu predložene mjere za smanjenje buke, nego se samo navodi da će se "analizirati mogućnost smanjivanja buke". Potrebno je predložiti konkretne mjere sa planiranim efektima.

Jedan od ključnih zahtjeva ISO 17025 je identifikacija i upravljanje sukobom interesa. Laboratorije moraju uspostaviti i održavati politike i procedure za identifikaciju i rješavanje svih potencijalnih sukoba koji bi mogli ugroziti njihovu nepristrasnost. Kako ista firma može vršiti i uspostavljanje i održavanje i ocjenu usklađenosti automatskog mjernog sistema? TQM Lukavac ima akreditaciju za BAS ISO 7935:2000 (Emisije iz stacionarnih izvora - Određivanje masene koncentracije sumpordioksida - Karakteristike izvedbe automatskih mjernih metoda). U okolinskoj dozvoli traži se BAS EN 14181:2016 (Emisije iz stacionarnih izvora - Osiguranje kvaliteta rada automatiziranih mjernih sistema).

Na osnovu ovdje izloženih stavova, predlažemo da se zahtjev vrati podnosiocu na doradu i izjašnjavanje o mogućnosti objedinjavanja sa Integralnom okolinskom dozvolom za pogone i postrojenja ArcelorMittal Zenica broj UPI 05/2-02-19-5-34/21 SN od 31.10.2022. godine, za koju je predložen postupak preispitivanja u skladu s članom 94. Zakona o zaštiti okoliša FBiH.

S poštovanjem,

Predsjednik udruženja
Zlatan Alibegović

U Zenici, 5.2.2024. godine